

Υ-ΓΛΩ 12
Φωνητική-Φωνολογία
με εφαρμογές στη Γαλλική
γλώσσα

Υ-GLO-12
Phonétique-Phonologie
Applications à la langue
française

Ενότητα 5
Utilités et applications des acquis

Olivier DELHAYE
Τμήμα Γαλλικής γλώσσας και φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

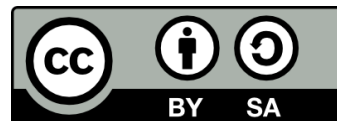
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

**Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται
σε άδειες χρήσης Creative Commons.**

**Για εκπαιδευτικό υλικό,
όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης,
η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.**

Χρηματοδότηση

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.

Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.

Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Phonétique - Phonologie

Module 5

Utilités et applications des acquis

5 Utilités et applications des acquis

- 5.1 Transcription des prononciations d'un même mot, d'un même phonème.
- 5.2 Conduite d'activités de recherche.

5.1 Transcription des prononciations d'un même mot, d'un même phonème

L'usage de l'alphabet phonétique international (API) permet de transcrire dans un code universel les diverses prononciations d'un même mot, d'un même phonème

- à travers les siècles,
- suivant les régions,
- suivant les personnes ou
- suivant les contextes morphosyntaxiques

5.1.1 À travers les siècles

En phonétique historique, on peut ainsi retracer l'évolution orale d'un mot, du latin vulgaire au français moderne.

On peut expliquer comment et pourquoi le mot latin *caballos*, par exemple, est devenu *chevaux* et non *cabals* :

/ca.bál.los/ > /ka.bál.lus/ > /ka.βál.lus/ > /ka.vál.lus/ > /ka.vál.lɔs/ > /tʃe.vál.lɔs/ > /tʃe.váws/ > /tʃə.vá.us/ > /ʃə.vá.us/ > /ʃə.vo/

Le remplacement du -s final par -x dans l'écriture du mot a été expliquée dans la seconde partie du cours (2.5).

5.1.2 Suivant les régions

En phonétique comparative, on peut transcrire et comparer les prononciations d'un même mot.

Par exemple, dans l'expression « Je tire ou je *pointe* ? », chère aux joueurs de pétanque, le mot *pointe* peut être prononcé

- [pwɛnt] (Midi de la France),
- [p t] (Région parisienne) ou
- [pwɛ:t] (Est de la Belgique)

suivant les régions.

Nous reviendrons sur ces différences dans la partie 6 du cours.

5.1.3 Suivant les personnes

Un orthophoniste peut établir le répertoire de phonèmes d'un enfant.

Un enseignant des langues peut identifier les difficultés de prononciation qu'éprouvent un ou plusieurs apprenants et mettre un plan de remédiation en place.

5.1.4 Suivant les contextes morphosyntaxiques (1/2)

Il sera également plus facile de noter dans quels contextes le mot *six* est prononcé

- /si/, quand il est suivi d'un mot commençant par une consonne,
- /sis/, à la fin d'une phrase,
- /siz/, quand il est suivi d'un mot commençant par une voyelle.

5.1.4 Suivant les contextes morphosyntaxiques (2/2)

Il sera plus aisé d'indiquer la prononciation d'énoncés tels que

- des zéros : /de.ze.ʁo/
- des héros : /de.e.ʁo/
- des héroïnes : /de.ze.ʁɔ.in/

5.2 Conduite d'activités de recherche

Le partage d'un même alphabet phonétique permettra enfin de conduire plus facilement des recherches, dans des domaines scientifiques variés.

C'est par exemple le cas dans les domaines

- de la didactique,
- de la linguistique comparée ou historique,
- de la linguistique cognitive.

5.2.1 Didactique (1/3)

Le didacticien des langues pourra comprendre pourquoi il est difficile, pour un hellénophone, de prononcer *Josiane* : /ʒo.zjan/.

Φωνήματα	Φθόγγοι	Παραδείγματα
/a/	[a]	άλογο
/e/	[e]	ελέφαντας, αιώνας
/i/	[i]	ίνα, ήτα, ύπνος, εικόνα, οίκος, υιός
/o/	[o]	πόνος, κώνος
/u/	[u]	ουρανός
/v/	[v]	εβδομάδα, αλλά και ευδαιμονία
/ɣ/	[ɣ], [j]	γάτα, γυναίκα
/ð/	[ð]	δομή
/z/	[z]	ζωή, άσμα
/θ/	[θ]	θέλω
/k/	[k], [c]	κάνω, κύμα
/l/	[l], [ʎ]	λαβή, λίμα
/m/	[m]	μάνα
/n/	[n], [ɲ], [ɲ]	νάνος, νιάτα, άγχος

5.2.1 Didactique (2/3)

La réponse figure dans le tableau des phonèmes du grec : les phonèmes /z/ et /z/ n'y sont pas distingués.

/p/	[p]	πάνω
/r/	[r]	ράβω
/s/	[s]	σημείο
/t/	[t]	τιμή
/f/	[f]	φήμη
/x/	[χ], [ç]	χαρά, χέρι
/g/	[g], [ʒ]	γκάφα και έγκαυμα, γκέτο και άγγελος
/b/	[b]	μπάρα και έμπορος
/d/	[d]	ντάμα και έντιμος
/ts/	[ts]	τσακώνω
/dz/	[dz]	τζάμι

5.2.1 Didactique (3/3)

La liste des besoins de communication dressée par le didacticien sera donc limitée, pour ce qui concerne le développement de la compétence orthoépique, à la prononciation des seuls phonèmes du français

- qui n'existent pas en grec ou
- qui ne sont pas distingués en grec.

Il est par exemple inutile d'expliquer, comme on le ferait probablement auprès d'apprenants japonais, la différence de prononciation entre les phonèmes /r/ et // à un élève hellénophone.

5.2.2 Linguistique comparée, linguistique historique

Des linguistes pourront étudier, représenter et documenter

- les liens de parenté entre deux langues,
- l'évolution d'une langue,
- le fonctionnement d'une langue qui n'est pas écrite (langues amérindiennes, créoles, etc.).

5.2.3 Linguistique cognitive (1/2)

Le linguiste cognitiviste pourra, par exemple, découvrir – en réponse à la question de l'*arbitraire du signe* – des rapports synesthésiques entre objet et dénomination (Pohl J., 1972).

Il a ainsi été démontré que les individus à qui il est demandé d'apparier des interjections (*bim*, *bam* et *boum*) et des silhouettes humaines feront correspondre

- /bim/ à une personne élancée,
- /bum/ à une personne obèse et
- /bam/ à une personne de silhouette peu typée.

5.2.3 Linguistique cognitive (2/2)

Une autre enquête a montré que les sujets parlants sont enclins à attribuer

- des prénoms comportant des *voyelles nasales* aux personnes pourvues d'un grand nez et
- des prénoms comportant des *consonnes labiales* aux personnes dont les lèvres sont charnues.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Olivier Delhaye.
«Φωνητική-Φωνολογία με εφαρμογές στη Γαλλική γλώσσα/Phonétique-
Phonologie-Applications à la langue française. Ενότητα 5. Utilités et
applications des acquis». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη
δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS165/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Ξανθίππη Κουτούφη
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

